

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ – ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να αναφέρετε παραδείγματα που δηλώνουν τον ρόλο που θα πρέπει να διαδραματίζει το κράτος στην καθημερινή ζωή.
2. Γιατί κρίνεται απαραίτητη η παρέμβαση του κράτους στην καθημερινότητα της κοινωνίας;
3. Να αναφέρετε τις οικονομικές λειτουργίες του κράτους.
4. Τι εννοούμε λέγοντας “θεσμικό πλαίσιο της οικονομίας”.
5. Τι προσπαθεί να πετύχει το κράτος με την αναδιανομή του εισοδήματος; Να αναφέρετε παραδείγματα.
6. Ποια αγαθά θεωρούνται δημόσια; Να δώσετε παραδείγματα.
7. Να αναφέρετε και να εξηγήσετε τα χαρακτηριστικά των δημόσιων αγαθών.
8. Η δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη που προσφέρεται από το κράτος θεωρείται δημόσιο αγαθό. Συμφωνείτε με την άποψη αυτή; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

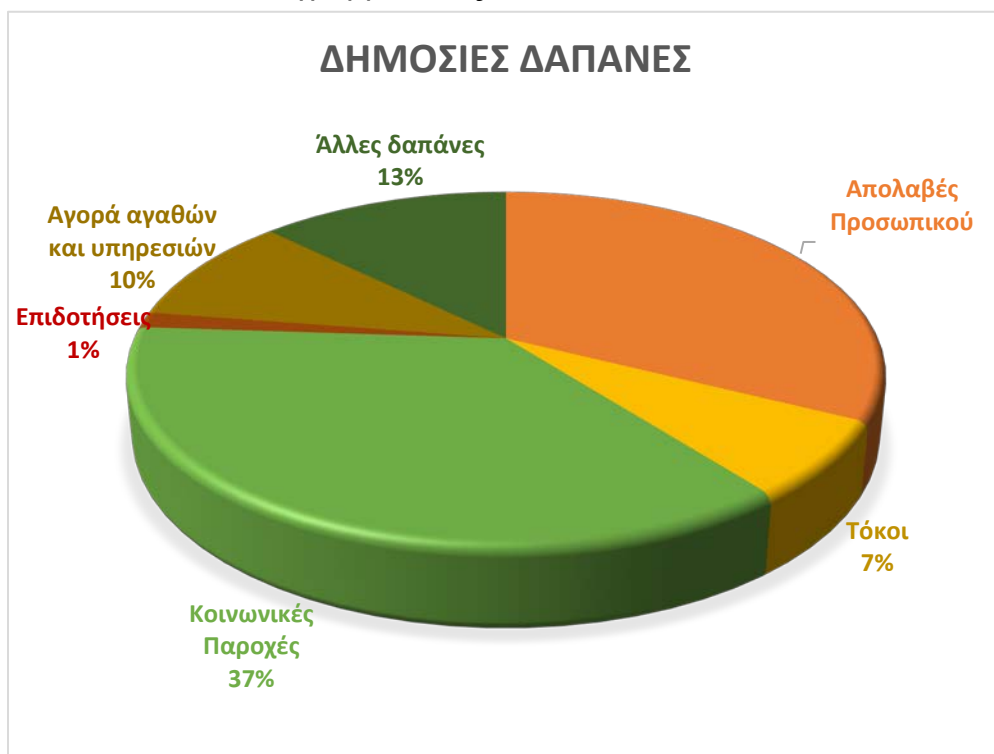
Η δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη που προσφέρεται από το κράτος δεν θεωρείται δημόσιο αγαθό γιατί δεν ικανοποιεί κανένα από τα χαρακτηριστικά των δημόσιων αγαθών. Η προσφορά ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης σε ένα άτομο μειώνει την ποσότητα της υπηρεσίας αυτής που είναι διαθέσιμη για τα άλλα άτομα γιατί η ποσότητα των κρατικών νοσηλευτηρίων και των δημοσίων λειτουργιών ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης είναι περιορισμένη. Επομένως, δεν παρουσιάζει το χαρακτηριστικό της αδιαιρετότητας στη χρήση. Επιπρόσθετα, η υπηρεσία αυτή δεν προσφέρεται από το κράτος σε όλους τους πολίτες, αλλά κάποια άτομα εξαιρούνται. Επομένως, δεν παρουσιάζει ούτε το χαρακτηριστικό της μη δυνατότητας αποκλεισμού. Η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη θεωρείται «ιδιωτικό αγαθό» που παρέχεται από το κράτος.

9. Να αναφέρετε πώς το κράτος θα μπορέσει να αυξήσει την παραγωγή του παραδοσιακού “χαλουμιού” στην Κύπρο.

Το κράτος θα μπορούσε να αυξήσει την παραγωγή του παραδοσιακού “χαλουμιού” στην Κύπρο δίνοντας επιδοτήσεις, τόσο στους κτηνοτρόφους,

όσο και σε όσους ασχολούνται με την παραγωγή και εξαγωγή του προϊόντος αυτού.

10. Να εξηγήσετε πώς το κράτος μπορεί να επέμβει για να εξασφαλίσει την οικονομική σταθερότητα.
11. Πώς μπορεί το κράτος να βοηθήσει στην οικονομική ανάπτυξη;
12. Ποια μέτρα συνιστούν τη δημοσιονομική πολιτική του κράτους;
13. Ποιοι είναι οι οικονομικοί και κοινωνικοί στόχοι της δημοσιονομικής πολιτικής και πώς επιτυγχάνονται;
14. Τι είναι οι δημόσιες δαπάνες; Να αναφέρετε μερικά παραδείγματα.
15. Σε ποιες κατηγορίες χωρίζονται οι δημόσιες δαπάνες; Να εξηγήσετε την κάθε κατηγορία.
16. Δίνεται το πιο κάτω διάγραμμα πίτας:

ΑΜΕΣΟΙ ΦΟΡΟΙ	ΕΜΜΕΣΟΙ ΦΟΡΟΙ
Επιβάλλονται απευθείας (άμεσα) στα άτομα	Επιβάλλονται πάνω στα προϊόντα (επιβαρύνουν έμμεσα τα άτομα)
Επιβάλλονται ανάλογα με το εισόδημα ή την περιουσία του ατόμου	Επιβάλλονται ανάλογα με τη δαπάνη του ατόμου
Πληρώνονται απευθείας στα ταμεία του κράτους	Πληρώνονται στα ταμεία του κράτους μέσω τρίτων (των πωλητών)

Η άμεση φορολογία θεωρείται δικαιότερη επειδή είναι προοδευτική φορολογία. Αυτό σημαίνει ότι ο φορολογικός συντελεστής αυξάνεται όταν αυξάνεται το εισόδημα ή η περιουσία. Επομένως, οι άμεσοι φόροι επιβαρύνουν περισσότερο τις ψηλές εισοδηματικές τάξεις και λιγότερο τις χαμηλές. Αντίθετα, οι έμμεσοι φόροι επιβαρύνουν περισσότερο τις χαμηλές εισοδηματικές τάξεις γιατί οι χαμηλά αμειβόμενοι δαπανούν μεγαλύτερο ποσοστό του εισοδήματός τους.

26. Να χωρίσετε τους πιο κάτω φόρους σε άμεσους και έμμεσους:

- α) Φόρος εισοδήματος
- β) Φόρος προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.)
- γ) Φόρος κατανάλωσης
- δ) Εισαγωγικός Δασμός
- ε) Επαγγελματικός φόρος
- στ) Φόρος κεφαλαιουχικών κερδών
- ζ) Φόρος μεταβίβασης ακίνητης περιουσίας.

ΑΜΕΣΟΙ ΦΟΡΟΙ	ΕΜΜΕΣΟΙ ΦΟΡΟΙ
Φόρος εισοδήματος	Φόρος προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.)
Επαγγελματικός φόρος	Φόρος κατανάλωσης
Φόρος κεφαλαιουχικών κερδών	Εισαγωγικός Δασμός
Φόρος μεταβίβασης ακίνητης περιουσίας	

27. Ποιο θεωρείται πλεονέκτημα και ποιο μειονέκτημα της άμεσης φορολογίας.

28. Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία τα εισοδήματα φυσικών προσώπων μέχρι τις €19.500 φορολογούνται με μηδενικό συντελεστή φόρου εισοδήματος. Πρόσφατα έχουν ακουστεί απόψεις για αύξηση του ορίου αυτού στις €23.500.

Αν το κράτος υιοθετήσει τις απόψεις αυτές:

- α) Πώς θα επηρεασθεί το δημοσιονομικό έλλειμμα που παρουσιάζουν ως τώρα οι κρατικοί προϋπολογισμοί και γιατί;

Το δημοσιονομικό έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού θα αυξηθεί γιατί θα μειωθούν τα δημόσια έσοδα από τον φόρο εισοδήματος.

- β) Να αναφέρετε δύο άλλα δημοσιονομικά μέτρα που μπορεί να λάβει το κράτος ώστε το δημοσιονομικό έλλειμμα να μην επηρεαστεί.

Το κράτος για να μην αυξηθεί το δημοσιονομικό έλλειμμα μπορεί:

- i. Να αυξήσει τους έμμεσους φόρους π.χ. ΦΠΑ
- ii. Να μειώσει τις δημόσιες δαπάνες.

29. Ο Α Ιωαννίδης και ο Β Μιχαηλίδης παίρνουν ετήσιο εισόδημα €50.000 και €30.000 αντίστοιχα. Αποφάσισαν να αγοράσουν ο κάθε ένας από ένα αυτοκίνητο αξίας €12.000 στα οποία επιβάλλεται επιπλέον Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) 19%.

Ζητείται:

- α) Να υπολογίσετε το ποσό του Φ.Π.Α. που πλήρωσε ο καθένας

$$\text{€}12.000 \times 19\% = \text{€}2.280 \text{ ΦΠΑ}$$

- β) Να υπολογίσετε την τελική τιμή του κάθε αυτοκινήτου

Τελική τιμή αυτοκινήτου:

$$\text{€}12.000 + \text{€}2.280 = \text{€}14.280$$

- γ) Να εξηγήσετε, με αριθμητικούς υπολογισμούς, αν η πιο πάνω φορολογία είναι δίκαιη ή άδικη.

Α. Ιωαννίδης	
Εισόδημα (€)	Φόρος (€)
50.000	2.280
100	X

$$X = \frac{2.280 \times 100}{50.000} \quad X = 4,56\%$$

Β. Μιχαηλίδης	
Εισόδημα (€)	Φόρος (€)
30.000	2.280
100	X

$$X = \frac{2.280 \times 100}{30.000} \quad X = 7,60\%$$

Ο φόρος δαπάνης (έμμεσος φόρος) είναι κοινωνικά άδικος για τον Β. Μιχαηλίδη, ο οποίος αμείβεται με χαμηλότερο εισόδημα και πληρώνει το 7,6% του εισοδήματός του ως φόρο. Αντίθετα, ο Α. Ιωαννίδης με μεγαλύτερο εισόδημα πληρώνει μόνο το 4,56% του εισοδήματός του ως φόρο. Οι έμμεσοι φόροι, όπως ο Φ.Π.Α., είναι αναλογικοί ως προς τη δαπάνη (19%) και αντίστροφα προοδευτικοί ως προς το εισόδημα γιατί καθώς αυξάνεται το εισόδημα μειώνεται το ποσοστό του εισοδήματος που καταβάλλεται σαν φόρος.

30. Ο Νικηφόρος Χριστοδούλου είναι διευθυντής πωλήσεων της εταιρείας κατασκευής αρτοποιημάτων «ΑΡΤΟΣ» Λτδ με μηνιαίο μισθό €4.500. Ο Σωκράτης Περικλέους είναι λογιστής στην ίδια εταιρεία με μηνιαίο μισθό €2.000. Και οι δύο υπάλληλοι αμείβονται επιπλέον και με 13^ο μισθό. Οι συντελεστές υπολογισμού του Φόρου Εισοδήματος είναι οι ακόλουθοι:

Φορολογητέο Εισόδημα	Φορολογικός Συντελεστής
€	%
0 – 19.500	0
19.501 – 28.000	20
28.001 – 36.300	25
36.301 – 60.000	30
60.001 και άνω	35

Τον Δεκέμβριο του 2013, ο Νικηφόρος Χριστοδούλου και ο Σωκράτης Περικλέους αγόρασαν οικιακό εξοπλισμό συνολικής αξίας €23.600 που περιλαμβάνει Φ.Π.Α. 18%.

Ζητείται:

- α) Να υπολογίσετε τον Φόρο Εισοδήματος του Νικηφόρου Χριστοδούλου και του Σωκράτη Περικλέους για το 2013

Νικηφόρος Χριστοδούλου:

Ετήσιο φορολογητέο εισόδημα: $€4.500 \times 13 = €58.500$

Φορολογητέο Εισόδημα €	Φορολογικός Συντελεστής	Εισόδημα x Φ.Σ.	Φόρος
0 – 19.500	0%	$19.500 \times 0\%$	0
19.501 – 28.000	20%	$8.500 \times 20\%$	1.700
28.001 – 36.300	25%	$8.300 \times 25\%$	2.075
36.301 – 58.500	30%	$22.200 \times 30\%$	6.660
		€58.500	€10.435 α)

Σωκράτης Περικλέους:

Ετήσιο φορολογητέο εισόδημα: $€2.000 \times 13 = €26.000$

Φορολογητέο Εισόδημα €	Φορολογικός Συντελεστής	Εισόδημα x Φ.Σ.	Φόρος
0 – 19.500	0%	$19.500 \times 0\%$	0
19.501 – 26.000	20%	$6.500 \times 20\%$	1.300
		€26.000	€1.300 α)

β) Να υπολογίσετε το ποσό του Φ.Π.Α. που πλήρωσε ο καθένας

€23.600 118%

X; 18%

$$X = \frac{23.600 \times 18}{118} \quad X = €3.600 \text{ φόρος}$$

ή

€23.600 118%

X; 100%

$$X = \frac{23.600 \times 100}{118} \quad X = €20.000 \quad \text{Οικιακός εξοπλισμός χωρίς φόρο}$$

$$€23.600 - €20.000 = €3.600 \text{ φόρος}$$

- γ) Να εξηγήσετε, με αριθμητικούς υπολογισμούς, για ποιον από τους δύο αγοραστές ο Φ.Π.Α. είναι κοινωνικά πιο άδικος και να το σχολιάσετε.

Νικηφόρος Χριστοδούλου	
Εισόδημα (€)	Φόρος (€)
58.500	3.600
100	X;

$$X = \frac{3.600 \times 100}{58.500} \quad X = 6,15\%$$

Σωκράτης Περικλέους	
Εισόδημα (€)	Φόρος (€)
26.000	3.600
100	X;

$$X = \frac{3.600 \times 100}{26.000} \quad X = 1,38\%$$

Ο Φ.Π.Α. (έμμεσος φόρος) είναι κοινωνικά άδικος για τον Σωκράτη Περικλέους ο οποίος αμείβεται με χαμηλότερο εισόδημα (€26.000) και πληρώνει το 6,15% του εισοδήματός του ως φόρο. Αντίθετα, ο Νικηφόρος Χριστοδούλου με μεγαλύτερο εισόδημα (€58.500) πληρώνει μόνο το 1,38% του εισοδήματός του ως φόρο. Οι έμμεσοι φόροι, όπως ο Φ.Π.Α., είναι αναλογικοί ως προς τη δαπάνη (18%) και αντίστροφα προοδευτικοί ως προς το εισόδημα γιατί καθώς αυξάνεται το εισόδημα μειώνεται το ποσοστό του εισοδήματος που καταβάλλεται σαν φόρος. (Παγκύπριες 2014)

31. Οι ακαθάριστες μηνιαίες απολαβές του Λοΐζου Ιωάννου είναι €3.800 και αμείβεται επιπλέον και με 13^{ον} μισθό. Πληρώνει ασφάλιστρα ζωής €120 την τριμηνία. Επίσης οι μηνιαίες κρατήσεις για Κοινωνικές Ασφαλίσεις ανέρχονται στα €240.

Να υπολογίσετε:

- α) το φορολογητέο εισόδημα του Λ. Ιωάννου

	€
Ακαθάριστες απολαβές (€3.800 x 13)	49.400
- Ασφάλιστρα ζωής (€120 x 4)	(480)
- Κρατήσεις Τ.Κ.Α. (€240 x 13)	(3.120)
Φορολογητέο Εισόδημα	45.800

- β) τον φόρο εισοδήματος που θα πληρώσει ο Λ. Ιωάννου, με βάση τους φορολογικούς συντελεστές που σας δίνονται στην πιο πάνω άσκηση.

Φορολογητέο Εισόδημα €	Φορολογικός Συντελεστής	Εισόδημα x Φ.Σ.	Φόρος
0 – 19.500	0%	19.500 x 0%	0
19.501 – 28.000	20%	8.500 x 20%	1.700
28.001 – 36.300	25%	8.300 x 25%	2.075
36.301 – 45.800	30%	9.499 x 30%	2.849,7
		€46.040	€6.624,70

32. Με βάση τους φορολογικούς συντελεστές που δίνονται στην άσκηση 30 να υπολογίσετε το ετήσιο φορολογητέο εισόδημα που παίρνει ο Ιωσηφίδης, αν πληρώνει φόρο εισοδήματος €5.575.

Φορολογητέο Εισόδημα €	Φορολογικός Συντελεστής	Εισόδημα x Φ.Σ.	Φόρος
0 – 19.500	0%	19.500 x 0%	0
19.501 – 28.000	20%	8.500 x 20%	1.700
28.001 – 36.300	25%	8.300 x 25%	2.075
36.301 – 42.300	30%	(ii) 6.000 x 30%	(i) 1.800
		(iii) €42.300	€5.575

(i) $€5.575 - (1.700 + 2.075) = €1.800$

(ii)

Εισόδημα	Φόρος
100	30
X;	1.800

$$X = \frac{1.800 \times 100}{30} \quad X = €6.000$$

(iii) Εισόδημα = 19.500 + 8.500 + 8.300 + 6.000 = €42.300

33. Οι άμεσοι φόροι αποτελούν το 39% του συνόλου των φορολογικών εσόδων του κράτους που ανέρχονται στα €4.500 εκ. Πόση είναι η αξία των έμμεσων φόρων;

Φόροι (Άμεσοι & Έμμεσοι):	100%	4.500
Έμμεσοι Φόροι:	(100-39) 61%	X;

$$X = \frac{4.500 \times 61}{100} \quad X = \text{€}2.745 \text{ εκ}$$

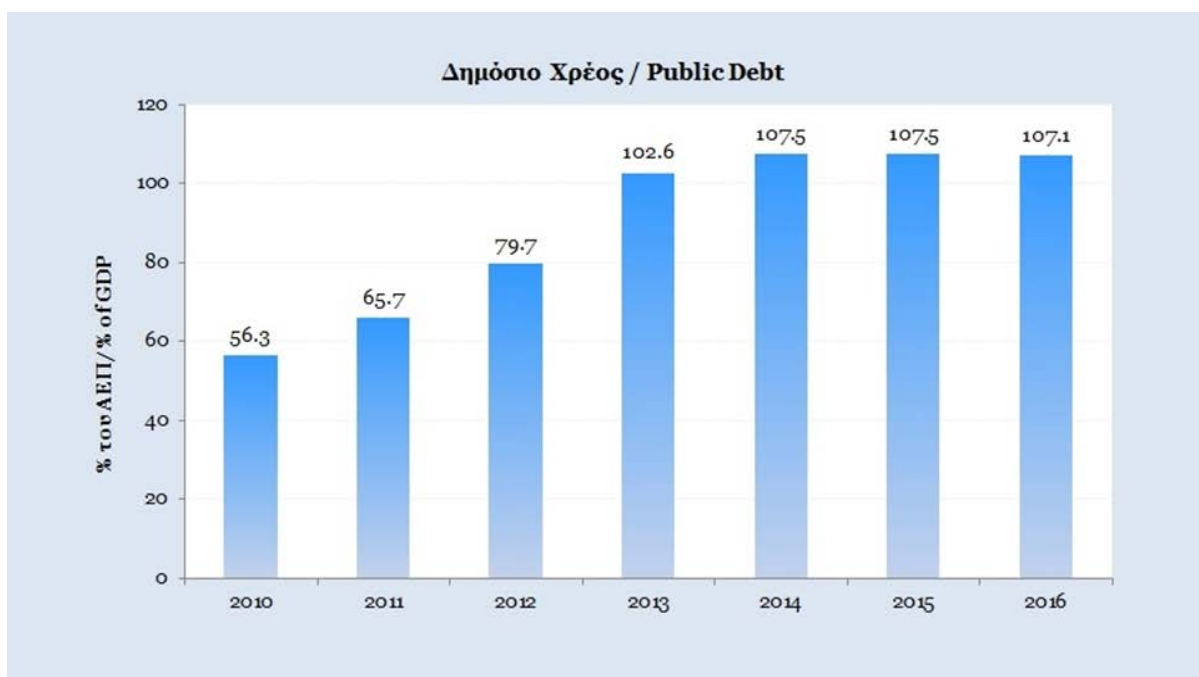
34. Να αναφέρετε το πλεονέκτημα και το μειονέκτημα της έμμεσης φορολογίας.
35. Να αναφέρετε και να εξηγήσετε τις αρχές που πρέπει να διέπουν μια δίκαιη και αποδοτική φορολογία.
36. Να δώσετε την έννοια των πιο κάτω όρων:
- Φοροαποφυγή
 - Φοροδιαφυγή
37. Σε τι διαφέρει η φοροδιαφυγή από τη φοροαποφυγή;
38. Η αξία της οικογενειακής ασφάλειας ζωής αφαιρείται από το εισόδημα των φορολογουμένων. Η οικογένεια Βασιλείου υπέγραψε συμβόλαιο για ασφάλεια ζωής αξίας €2.500 ετησίως. Ο κύριος Βασιλείου παίρνει εισόδημα €63.000, ενώ η κυρία Βασιλείου €35.000. Αποφάσισαν η ασφάλεια ζωής να υπολογίζεται στο φορολογητέο εισόδημα του κυρίου Βασιλείου. Να εξηγήσετε την απόφασή τους και να αναφέρετε αν η ενέργεια αυτή αφορά περίπτωση φοροδιαφυγής ή φοροαποφυγής.

Η απόφαση της οικογένειας Βασιλείου είναι ορθή γιατί ένα μέρος του εισοδήματος (€3.000) του κύριου Βασιλείου φορολογείται με συντελεστή 30%, ενώ το εισόδημα της κυρίας Βασιλείου φορολογείται μόνο μέχρι τον συντελεστή 25%. Η οικογένεια θα πληρώνει €2.500x30%=€750 λιγότερο φόρο, αντί €2.500x25%=€625. Επομένως, η οικογένεια Βασιλείου θα πληρώνει €125 (€750-€625) λιγότερο φόρο στο κράτος.

Η ενέργεια αυτή αφορά περίπτωση φοροαποφυγής, χωρίς να κάνει οτιδήποτε παράνομο, απλά η οικογένεια εκμεταλλεύεται τις δυνατότητες που της παρέχει η φορολογική νομοθεσία.

39. Τι είναι το Δημόσιο Χρέος;

40. Να αναφέρετε και να εξηγήσετε τις κατηγορίες στις οποίες διακρίνεται το δημόσιο χρέος.
41. Πότε κρίνεται αναγκαίο το κράτος να καταφύγει σε δανεισμό;
42. Να αναφέρετε και να εξηγήσετε τα μειονεκτήματα του δημόσιου δανεισμού.
43. Τι είναι η εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους και ποιες οι επιπτώσεις του στην οικονομία;
44. Τί προβλέπει η Συνθήκη του Μάαστριχτ για το Δημόσιο Χρέος;
45. Να μελετήσετε το πιο κάτω ραβδόγραμμα και να σχολιάσετε το ποσοστό του Δημόσιου Χρέους στο ΑΕΠ για το 2010 και το 2016 σε σχέση με τη συνθήκη του Μάαστριχτ.

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών

Σύμφωνα με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, το Δημόσιο Χρέος δεν πρέπει να υπερβαίνει το 60% του ΑΕΠ. Επομένως, η Κύπρος, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία που δίνονται πιο πάνω, το 2010 πληρούσε τα κριτήρια αυτά, αφού το Δημόσιο Χρέος της ήταν 56,3% του ΑΕΠ, σε αντίθεση με το 2016 όταν το Δημόσιο Χρέος της ήταν 107,1% του ΑΕΠ.

46. Δίνονται τα ακόλουθα στοιχεία που αφορούν το Δημόσιο Χρέος των χωρών Α και Β για το έτος 2016:

	Χώρα Α € εκ.	Χώρα Β € εκ.
Εσωτερικό Δημόσιο Χρέος	250	300
Εξωτερικό Δημόσιο Χρέος	450	350
ΑΕΠ	1.500	1.000

Ζητείται:

- α) Να υπολογίσετε το ποσοστό του Δημοσίου Χρέους ως προς το ΑΕΠ για την κάθε χώρα, για το έτος 2016.

	Χώρα Α	Χώρα Β
Εσωτερικό Δημόσιο Χρέος	250 εκ.	300 εκ.
Εξωτερικό Δημόσιο Χρέος	450 εκ.	350 εκ.
Δημόσιο Χρέος	700 εκ.	650 εκ.

Χώρα Α	
ΑΕΠ	Δημόσιο Χρέος
1.500	700
100	X;

$$X = \frac{700 \times 100}{1.500} \quad X = 46,67\%$$

Χώρα Β	
ΑΕΠ	Δημόσιο Χρέος
1.000	650
100	X;

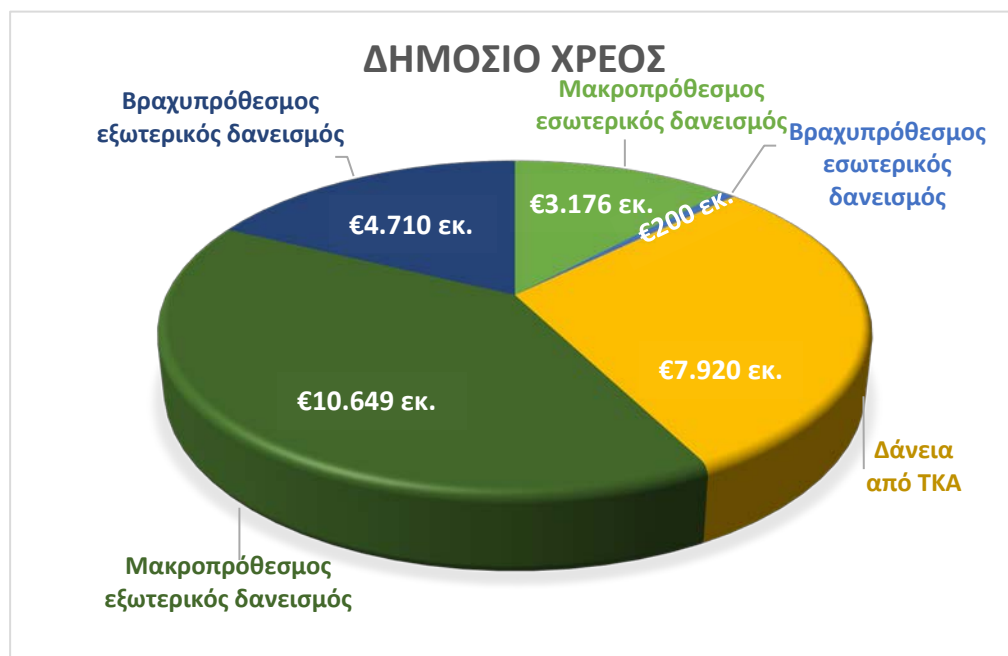
$$X = \frac{650 \times 100}{1.000} \quad X = 65\%$$

β) Να σχολιάσετε το Δημόσιο Χρέος της οικονομίας των δύο χωρών σύμφωνα με τους δείκτες του Μάαστριχτ.

β) Το Δημόσιο Χρέος της χώρας Α δεν υπερβαίνει το 60% του ΑΕΠ που προβλέπει η Συνθήκη του Μάαστριχτ, ενώ αντίθετα η χώρα Β βρίσκεται εκτός των κριτηρίων της Συνθήκης.

(Παγκύπριες 2017)

47. Δίνεται το πιο κάτω διάγραμμα πίττας που αφορά το Δημόσιο Χρέος μιας χώρας για το 2017:

Να υπολογίσετε:

α) το εσωτερικό δημόσιο χρέος

	€ εκ.
Μακροπρόθεσμος εσωτερικός δανεισμός	3.176
Βραχυπρόθεσμος εσωτερικός δανεισμός	200
Δάνεια από Τ.Κ.Α.	7.920
Εσωτερικό Δημόσιο Χρέος	11.296

β) το εξωτερικό δημόσιο χρέος

	€ εκ.
Μακροπρόθεσμος εξωτερικός δανεισμός	10.649
Βραχυπρόθεσμος εξωτερικός δανεισμός	4.710
Εξωτερικό Δημόσιο Χρέος	15.359

γ) το ποσοστό του Δημόσιου Χρέους ως προς το ΑΕΠ, αν το ΑΕΠ της χώρας ανέρχεται στα €24.910 εκ., και να το σχολιάσετε σύμφωνα με τους δείκτες του Μάαστριχτ.

	€ εκ.
Εσωτερικό Δημόσιο Χρέος	11.296
Εξωτερικό Δημόσιο Χρέος	15.359
Δημόσιο Χρέος	26.655

ΑΕΠ	Δημόσιο Χρέος
24.910	26.655
100	X;

$$X = \frac{26.655 \times 100}{24.910} \quad X = 107,01\%$$

Η χώρα αυτή δεν πληροί τα κριτήρια της Συνθήκης του Μάαστριχτ, σύμφωνα με τα οποία το Δημόσιο Χρέος δεν πρέπει να υπερβαίνει το 60% του ΑΕΠ.

48. Να δώσετε τον ορισμό του Κρατικού Προϋπολογισμού.

49. Ποια διαδικασία ακολουθείται για την κατάρτιση, ψήφιση και έγκριση του Κρατικού Προϋπολογισμού;

50. Να εξηγήσετε σε συντομία τη μέθοδο των δωδεκατημορίων.

51. Να εξηγήσετε πότε το Κράτος καταρτίζει:

- (i) α) Πλεονασματικό Προϋπολογισμό
- β) Ελλειμματικό Προϋπολογισμό
- γ) Ισοσκελισμένο Προϋπολογισμό

(ii) τι επιδιώκει σε κάθε περίπτωση;

52. Πότε προκύπτει δημοσιονομικό πλεόνασμα και πως αξιοποιείται;

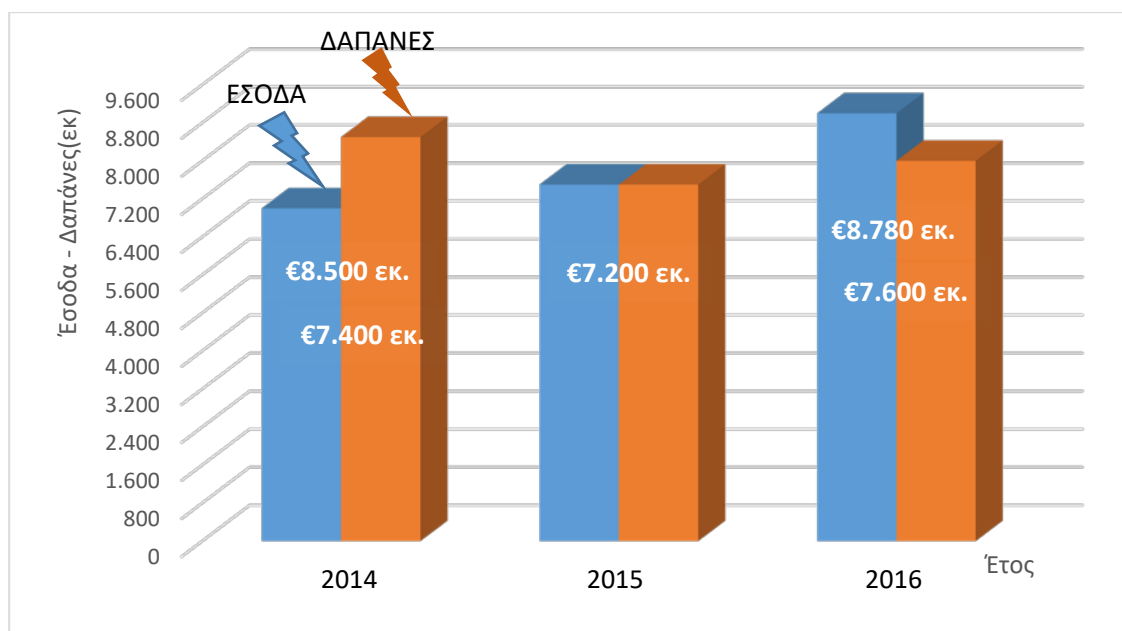
53. Πότε προκύπτει δημοσιονομικό έλλειμμα και πως καλύπτεται;

54. Να αναφέρετε και να εξηγήσετε ποια μέτρα μπορεί να πάρει το Κράτος για να μειώσει το έλλειμμα του Κρατικού Προϋπολογισμού.

55. Τι προβλέπει η Συνθήκη του Μάαστριχτ για το Δημοσιονομικό Έλλειμμα;

56. Ποια είναι η διαφορά και ποια σχέση υπάρχει μεταξύ δημοσιονομικού ελλείμματος και δημόσιου χρέους;

57. Δίνεται το πιο κάτω ραβδόγραμμα:

α) Να υπολογίσετε το έλλειμμα ή το πλεόνασμα του Κρατικού Προϋπολογισμού για τα έτη, 2014, 2015 και 2016 και να χαρακτηρίσετε τον Κρατικό Προϋπολογισμό του κάθε έτους.

	2014	2015	2016
	€εκ.	€εκ.	€εκ.
Έσοδα	7.400	7.200	8.780
Δαπάνες	(8.500)	(7.200)	(7.600)
Δημοσιονομικό Πλεόνασμα/Έλλειμμα	(1.100)	0	1.180

2014: Ελλειμματικός Προϋπολογισμός

2015: Ισοσκελισμένος Προϋπολογισμός

2016: Πλεονασματικός Προϋπολογισμός

β) Αν το ΑΕΠ της χώρας ήταν €17.680 εκ., €17.740εκ. και €18.130εκ. αντίστοιχα, να εκφράσετε το Δημοσιονομικό έλλειμμα σαν ποσοστό επί του ΑΕΠ και να το σχολιάσετε σε σχέση με τη συνθήκη του Μάαστριχτ.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ προνοεί ότι το Δημοσιονομικό Έλλειμμα μιας χώρας δεν πρέπει να υπερβαίνει το 3% του ΑΕΠ. Η χώρα αυτή είχε Δημοσιονομικό Έλλειμμα μόνο το 2014.

ΑΕΠ	Δημοσιονομικό Έλλειμμα
17.680	1.100
100	X;

$$X = \frac{1.100 \times 100}{17.680} \quad X = 6,22\%$$

Επομένως η χώρα αυτή δεν πληροί τα κριτήρια της Συνθήκης του Μάαστριχτ, αφού το Δημοσιονομικό της Έλλειμμα είναι 6,22% του ΑΕΠ.

58. Δίνονται τα πιο κάτω υποθετικά στοιχεία για τα δημόσια οικονομικά μιας χώρας, για το έτος 2016:

	€εκ.
Μισθοί δημοσίων υπαλλήλων	4.400
Κατασκευή δρόμων	500
Εισαγωγικοί δασμοί	2.550
Ανέγερση σχολείων	360
Κοινωνικές παροχές	310
Φόρος εισοδήματος	1.200
Φ.Π.Α.	500
Φόρος ακίνητης ιδιοκτησίας	800
Δημόσιο χρέος	19.075
Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν	17.650
Επιδόματα ανεργίας	30

Ζητείται:

Να υπολογίσετε:

α) τις Δημόσιες Δαπάνες

	€εκ.
Μισθοί δημοσίων υπαλλήλων	4.400
Κατασκευή δρόμων	500
Ανέγερση σχολείων	360
Κοινωνικές παροχές	310
Δημόσιες Δαπάνες	5.570

* Τα επιδόματα ανεργίας δεν λαμβάνονται υπόψη στις Δημόσιες Δαπάνες γιατί αποτελούν μέρος (περιλαμβάνονται) των κοινωνικών παροχών.

β) τα Δημόσια Έσοδα

	€εκ.
Εισαγωγικοί δασμοί	2.550
Φόρος εισοδήματος	1.200
Φ.Π.Α.	500
Φόρος ακίνητης ιδιοκτησίας	800
Δημόσια Έσοδα	5.050

γ) το Έλλειμμα ή Πλεόνασμα του Κρατικού Προϋπολογισμού και να το σχολιάσετε με κριτήριο τη Συνθήκη του Μάαστριχτ

	€εκ.
Έσοδα	5.050
Δαπάνες	(5.570)
Δημοσιονομικό Έλλειμμα	(520)

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ προνοεί ότι το Δημοσιονομικό Έλλειμμα μιας χώρας δεν πρέπει να υπερβαίνει το 3% του ΑΕΠ. Επομένως η χώρα αυτή πληροί τα κριτήρια της Συνθήκης του Μάαστριχτ, αφού το Δημοσιονομικό της Έλλειμμα είναι 2,95% του ΑΕΠ.

ΑΕΠ	Δημοσιονομικό Έλλειμμα
17.650	520
100	X;

$$X = \frac{520 \times 100}{17.650} \quad X = 2,95\%$$

δ) πότε ένα κράτος καταρτίζει το είδος του προϋπολογισμού του ερωτήματος (γ) και τι επιδιώκει με την πολιτική αυτή;

Ένα κράτος καταρτίζει ελλειμματικό προϋπολογισμό όταν υπάρχει ύφεση και ανεργία.

Αυξάνει δηλαδή τις δημόσιες δαπάνες και μειώνει τους φόρους για να αυξήσει το διαθέσιμο εισόδημα και να ενισχύσει τη ζήτηση, η οποία στη συνέχεια θα

προκαλέσει αύξηση στην παραγωγή και στη ζήτηση εργασίας επομένως, μείωση της ανεργίας.

ε) το ποσοστό του Δημόσιου Χρέους στο ΑΕΠ και να το σχολιάσετε.

ΑΕΠ	Δημόσιο Χρέος
17.650	19.075
100	X;

$$X = \frac{19.075 \times 100}{17.650} \quad X = 108,1\%$$

Σύμφωνα με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, το Δημόσιο Χρέος δεν πρέπει να υπερβαίνει το 60% του ΑΕΠ. Επομένως, η χώρα αυτή δεν πληροί τα κριτήρια της Συνθήκης.

59. Δίνονται τα πιο κάτω υποθετικά στοιχεία για το έτος 2015:

	€εκ.
Απολαβές προσωπικού	880
Άμεσοι Φόροι	1.550
Έμμεσοι Φόροι	740
Κατασκευή λιμανιού	50
Τόκοι κρατικών δανείων	240
Μεταβιβαστικές πληρωμές	210
Επενδυτικές δαπάνες	180

Ζητείται:

- α) Να υπολογίσετε το έλλειμμα ή το πλεόνασμα του Κρατικού Προϋπολογισμού του έτους 2015, με βάση τα πιο πάνω στοιχεία.

	€εκ.	
Δημόσια Έσοδα:		
Άμεσοι Φόροι	1.550	
Έμμεσοι Φόροι	740	2.290
Δημόσιες Δαπάνες:		
Απολαβές προσωπικού	880	
Κατασκευή λιμανιού	50	
Τόκοι κρατικών δανείων	240	
Μεταβιβαστικές πληρωμές	210	
Επενδυτικές δαπάνες	180	(1.560)
Δημοσιονομικό Πλεόνασμα		730

- β) Να χαρακτηρίσετε τον προϋπολογισμό και να εξηγήσετε σε ποια κατάσταση πρέπει να βρίσκεται η οικονομία της χώρας για να μπορεί να καταρτίσει αυτό το είδος του προϋπολογισμού.

Ο Προϋπολογισμός της χώρας αυτής το 2015 ήταν πλεονασματικός.

Η κυβέρνηση συνήθως καταρτίζει πλεονασματικό προϋπολογισμό όταν υπάρχει πλήρης απασχόληση και πληθωρισμός. Αυξάνει δηλαδή τους φόρους και μειώνει τις δημόσιες δαπάνες για να μειώσει το διαθέσιμο εισόδημα, να περιορίσει τη ζήτηση με αποτέλεσμα να συγκρατήσει τον πληθωρισμό.

60. Σύμφωνα με πρόσφατα δημοσιεύματα στον τύπο, το δημοσιονομικό έλλειμμα στην Κύπρο το 2010 υπολογίστηκε στο 5,3% του ΑΕΠ και φέτος αναμένεται να διαμορφωθεί στο 3,8%, με στόχο την περαιτέρω μείωσή του στο 2,5% το 2012. Από την άλλη, το δημόσιο χρέος για το 2011 αναμένεται να διαμορφωθεί στο 61,5% του ΑΕΠ σε σχέση με 60,6% που ήταν το 2010, ενώ το 2012 αναμένεται να μειωθεί κάτω από το 60%.

Με βάση τα πιο πάνω στοιχεία να απαντήσετε τις ερωτήσεις που ακολουθούν:

- α) Τι είναι το δημοσιονομικό έλλειμμα και πως επηρεάζει το δημόσιο χρέος;

Το δημοσιονομικό έλλειμμα δημιουργείται όταν οι προβλεπόμενες δαπάνες του κράτους για ένα έτος είναι μεγαλύτερες από τα προβλεπόμενα έσοδα.

Το έλλειμμα καλύπτεται με δημόσιο δανεισμό με αποτέλεσμα να αυξάνεται το δημόσιο χρέος.

- β) Να σχολιάστε τα πιο πάνω στοιχεία συγκρίνοντάς τα με τους αντίστοιχους δείκτες του Μάαστριχτ

Σύμφωνα με τους δείκτες της Συνθήκης του Μάαστριχτ, το Δημοσιονομικό Έλλειμμα δεν πρέπει να υπερβαίνει το 3% του ΑΕΠ. Επομένως, η Κύπρος το 2010 και 2011 δεν πληρούσε τα κριτήρια της Συνθήκης. Αν το 2012, η Κύπρος πετύχει τον στόχο της, δηλαδή να μειώσει το Δημοσιονομικό Έλλειμμα στο 2,5%, τότε θα είναι εντός των κριτηρίων της Συνθήκης.

Όσον αφορά το Δημόσιο Χρέος, οι δείκτες της Συνθήκης του Μάαστριχτ προνοούν ότι δεν πρέπει να υπερβαίνει το 60% του ΑΕΠ. Επομένως, η Κύπρος το 2010 και 2011 δεν πληρούσε τα κριτήρια της Συνθήκης. Αν το 2012, η Κύπρος πετύχει τον στόχο της, δηλαδή να μειώσει το Δημόσιο Χρέος κάτω από το 60%, τότε θα είναι εντός των κριτηρίων της Συνθήκης.

- γ) Γιατί το κράτος πρέπει να δανείζεται με μέτρο και να περιορίζει το δημόσιο χρέος σε λογικά επίπεδα

Το κράτος πρέπει να δανείζεται με μέτρο και να περιορίζει το δημόσιο χρέος σε λογικά επίπεδα, γιατί:

- i. Το δημόσιο χρέος επιβαρύνει τους μελλοντικούς προϋπολογισμούς. Το κράτος κάθε χρόνο είναι υποχρεωμένο να προβαίνει στην εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους. Η δαπάνη αυτή απορροφά ένα μεγάλο μέρος των εσόδων, με αποτέλεσμα να μειώνονται οι δαπάνες για κοινωνικούς σκοπούς όπως, υγείας, παιδείας κ.λπ. ή για αναπτυξιακά έργα.
- ii. Το δημόσιο χρέος επιβαρύνει τις μελλοντικές γενιές. Η γενιά που δανείζεται έχει όφελος αφού βελτιώνεται το βιοτικό της επίπεδο. Αντίθετα, το βιοτικό επίπεδο της επόμενης γενιάς επηρεάζεται αρνητικά, αφού καλείται να πληρώσει τα δάνεια της προηγούμενης γενιάς.
- iii. Το δημόσιο χρέος μπορεί να οδηγήσει στη χρεοκοπία του κράτους. Στην περίπτωση που το κράτος δεν μπορεί να πληρώσει τη δόση και τους τόκους του δημόσιου χρέους και οι δανειστές αρνούνται να συνεχίσουν να δανείζουν τη χώρα, τότε επέρχεται η κρατική χρεοκοπία, δηλαδή η χώρα κηρύσσει πτώχευση.

- δ) Να αναφέρετε δύο μέτρα με τα οποία το κράτος μπορεί να επιτύχει τη σταδιακή μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος (ένα που να επηρεάζει τα έσοδα και ένα τις δαπάνες του κράτους.
(Παγκύπριες 2011)

Αύξηση εσόδων: π.χ αύξηση φόρου εισοδήματος, αύξηση Φ.Π.Α., αύξηση προστίμων ή τελών κ.λπ.

Μείωση δαπανών: π.χ μείωση στους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων, μείωση στις συντάξεις, μείωση στα διάφορα έξοδα των υπουργείων, μείωση στις δαπάνες για κατασκευαστικά έργα κ.λπ.

61. Να εξηγήσετε πότε προκύπτει πρωτογενές πλεόνασμα στον Κρατικό Προϋπολογισμό μιας χώρας.

**Πρωτογενές πλεόνασμα στον Κρατικό Προϋπολογισμό μιας χώρας προκύπτει όταν τα προβλεπόμενα έσοδα του κράτους είναι περισσότερα από τις προβλεπόμενες δαπάνες (εκτός από τους τόκους του δημοσίου χρέους).
ή**

Πρωτογενές πλεόνασμα στον Κρατικό Προϋπολογισμό μιας χώρας προκύπτει όταν από τα προβλεπόμενα έσοδα του κράτους αφαιρεθούν οι προβλεπόμενες δαπάνες (εκτός από τους τόκους του δημοσίου χρέους) και το αποτέλεσμα είναι θετικό.

62. Δίνονται τα πιο κάτω στοιχεία για το 2017:

	€εκ.
Έμμεσοι φόροι	2.601,2
Άμεσοι φόροι	1.761,0
Κοινωνικές εισφορές	1.482,9
Άλλα τρέχοντα έσοδα	1.072,3
Μισθοί προσωπικού	2.266,7
Κοινωνικές παροχές	2.463,4
Τόκοι πληρωτέοι	508,0
Άλλα τρέχοντα έξοδα	1.222,8
Δημόσια επένδυση	665,2

Ζητείται:

- α) Να συντάξετε τον Κρατικό Προϋπολογισμό για το 2017 και να υπολογίσετε το Δημοσιονομικό Έλλειμμα ή Πλεόνασμα

	€εκ.	
Δημόσια Έσοδα:		
Έμμεσοι Φόροι	2.601,2	
Άμεσοι Φόροι	1.761,0	
Κοινωνικές εισφορές	1.482,9	
Άλλα τρέχοντα έσοδα	1.072,3	6.917,4
- Δημόσιες Δαπάνες:		
Μισθοί προσωπικού	2.266,7	
Κοινωνικές παροχές	2.463,4	
Τόκοι πληρωτέοι	508,0	
Άλλα τρέχοντα έξοδα	1.222,8	
Δημόσια επένδυση	665,2	7.126,1
Δημοσιονομικό Έλλειμμα		(208,7)

β) Να υπολογίσετε το πρωτογενές έλλειμμα ή πλεόνασμα

	€εκ.
Δημοσιονομικό Έλλειμμα	(208,7)
+ Τόκοι Πληρωτέοι	508,0
Πρωτογενές Πλεόνασμα	299,3

ή

	€εκ.	
Δημόσια Έσοδα:		
Έμμεσοι Φόροι	2.601,2	
Άμεσοι Φόροι	1.761,0	
Κοινωνικές εισφορές	1.482,9	
Άλλα τρέχοντα έσοδα	1.072,3	6.917,4
- Δημόσιες Δαπάνες*:		
Μισθοί προσωπικού	2.266,7	
Κοινωνικές παροχές	2.463,4	
Άλλα τρέχοντα έξοδα	1.222,8	
Δημόσια επένδυση	665,2	6.618,1
Πρωτογενές Πλεόνασμα		299,3

*Για τον υπολογισμό του Πρωτογενούς αποτελέσματος, στις δημόσιες δαπάνες δεν έχουν ληφθεί υπόψη οι τόκοι του δημοσίου χρέους.

γ) Ποια η διαφορά μεταξύ Δημοσιονομικού πλεονάσματος/ελλείμματος και Πρωτογενούς πλεονάσματος/ελλείμματος;

Για τον υπολογισμό του Δημοσιονομικού πλεονάσματος/ελλείμματος, από τα προβλεπόμενα έσοδα του κράτους αφαιρούνται όλες οι προβλεπόμενες δαπάνες.

Για τον υπολογισμό του Πρωτογενούς πλεονάσματος/ελλείμματος από τα προβλεπόμενα έσοδα του κράτους αφαιρούνται όλες οι προβλεπόμενες δαπάνες, εκτός από τους τόκους του δημοσίου χρέους.